

Barn som inte känner smärta

Gunilla Klingberg

Myten att barn inte känner smärta som vuxna?

- Historisk syn
- Okunskap – eller brist på kunskap
- Gjort det lättare att arbeta
- Kultur
- Synen på barn

Orsaker - remiss till pedodontist

Enligt föräldrarna		Enligt tandläkaren	
Tandvård	54%	Uppfostran	44%
Personlighet	15%	Personlighet	21%
Sjukdom	10%	Barnet omoget	15%
Vet ej	10%	Tandvård	6%
Uppfostran	7%	Vet ej	5%
Akuttandvård, barnet omoget, socioekonomi, ej svar		Akuttandvård, sjukdom, ej svar, socioekonomi	

Mejäre et al., 1989

När är det smärta?

aj

tystnad

usch

gråt

aj + usch

Vad är detta?

Rädd?

Ont?

Beteende?

Definition av smärta

Smärta är en obehaglig sensorisk och/eller emotionell upplevelse som orsakas av faktisk eller hotande vävnadsskada eller som av patienten tolkas och beskrivs i termer av sådan skada. ... IASP

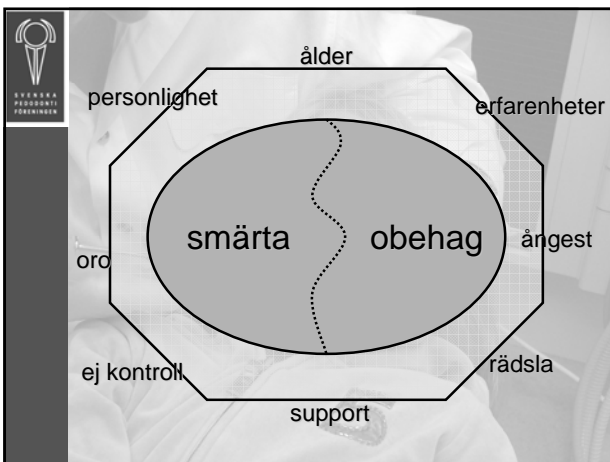

Definition av smärta

Smärta är alltid subjektiv och kan uppträda i frånvaro av vävnadsskada. *IASP*

”Smärta är vad patienten säger att den är, och existerar när patienten säger det.” *McCaffery, 1979*

Smärta i tandvården

- Ont från munnen
- Tandvärk
- Infektioner
- Ont när vi behandlar – procedursmärta
- Ont när vi bedövar – paradox!

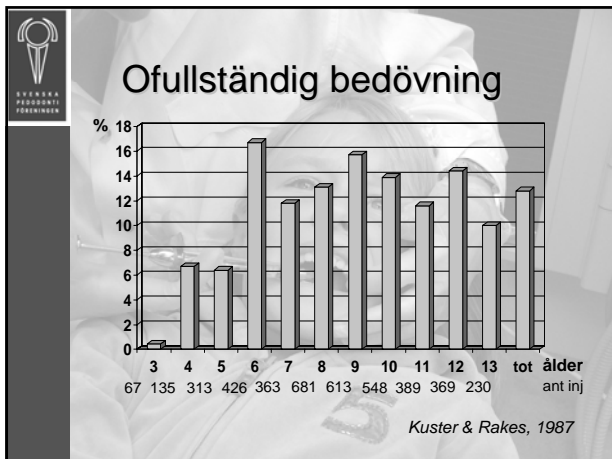

Smärta i tandvården

Hur ofta gör det ont?

- Klepac et al., 1980, J Am Dent Assoc
– 77% någon smärta
- Vassend, 1993, Behav Res Ther
– 60% ont minst en gång
– 6% alltid mycket ont

Hur ofta bedövar vi?

Studie	Land	Bedövning	%
Milgrom et al., 1994	USA	alltid	64
Murtomaa et al., 1996	USA	prim x	52
		prim/perm	32/45
	SF	prim x	27
		prim/perm	0,4/4

Hur ofta bedövar vi?

Studie	Bedövning	%
Mejäre et al., 1989	av pat	41
Klingberg et al., 1994	av rest	76.9
	av pat	22.6
Göteborg, remisser	av rest	31.8
	av pat	35.5
Göteborg, funk hindr	av rest	42.9
	av pat	14.7

Attityder till smärta; SE och DK

Hur säkert rapporterar 3-5 år gammal patient smärta under tandbehandling? (% av svaren)

Attityd	SE	DK
Stor säkerhet	24	40
Ganska säkert	37	35
Något osäkert	28	17
Stor osäkerhet	11	8

Dahlöf & Wondimu. Eur J Paediatr Dent 2005;6:66-72
Rasmussen et al. Int J Paediatr Dent 2005;15:159-68

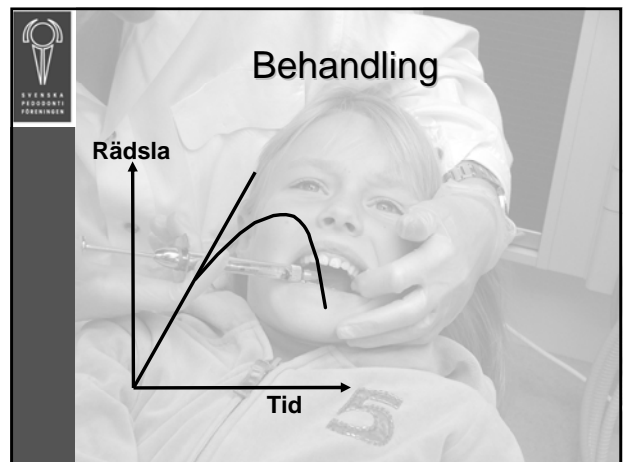
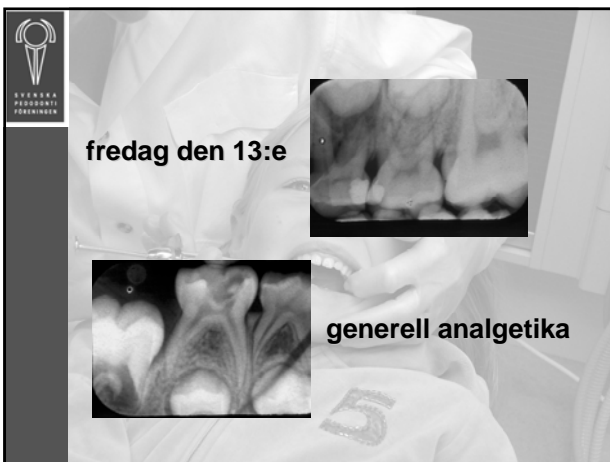
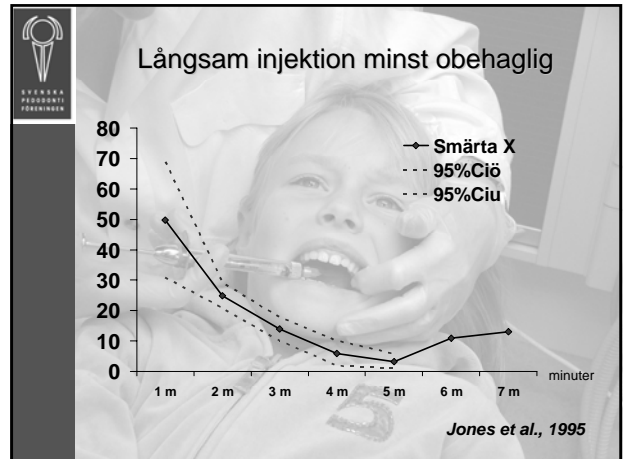
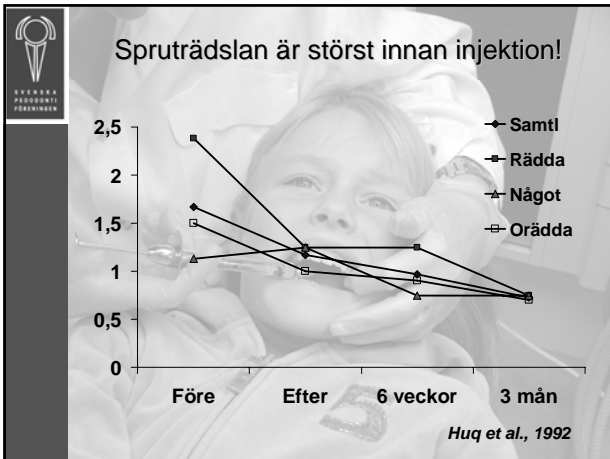
Attityder till smärta; SE och DK

Betydelsen av smärta och smärtkontroll vid tandbehandling? (% av svaren "instämmer helt" el "instämmer nästan helt")

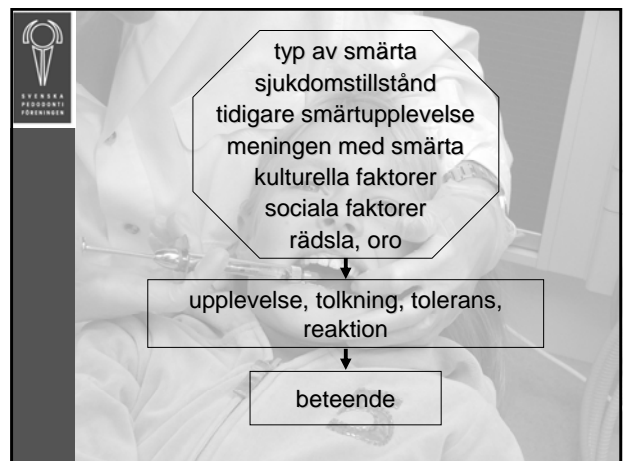
Attityd	SE	DK
Jag kompromissar aldrig om smärtfrihet	83	76
Lära sig stå ut m smärt är en del av livet	39	33
Fullständig smärtfrihet är en utopi	32	36
Barn glömmr smärtsamma episoder fortare än vuxna	4	8

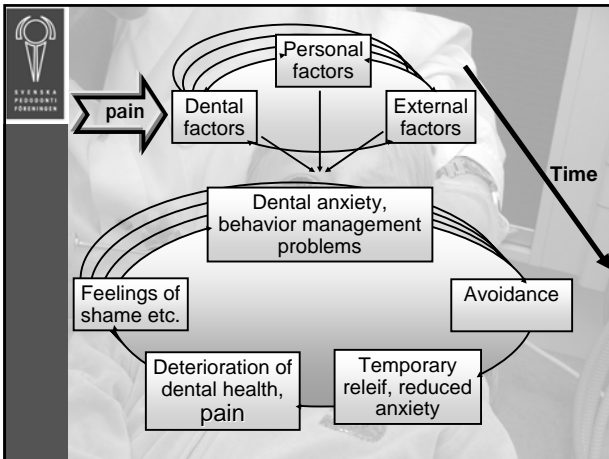
Dahlöf & Wondimu. Eur J Paediatr Dent 2005;6:66-72
Rasmussen et al. Int J Paediatr Dent 2005;15:159-68

- ### Hur förstår barnet smärta?
- Skuld
 - Något som vara evigt
 - Död
 - Depression

Smärta → fobi ?

N: 18-20 år, pop:

- > 1 smärta = x 9,9 högre risk high dental anxiety (OR)
- = x 10,9 risk för avoidance
- 1/3 som uteblir – dental anxiety major reason

S: vuxna, fobiklinik:

- 85,3% rädsledebut som barn
 - 28,2% - smärta
 - 47,7% - rough dentist
- 76,3% en eller flera traumatiska upplevelser

Skaret, 2000 Berggren & Meynert, 1984

Smärta → fobi ?

S: 4-11 år, pop:

- om fyllningar – mindre rädda
- om fått bedövning – ingen skillnad i rädsla
- lagat utan l.a. – oftare BMP

S: 9 år, urval:

- mineraliseringsstörda 6:or
 - fler smärtsamma behandlingar
 - mer BMP permanenta bettet
 - mer rädsla

Klingberg, 1995 Jälevik & Klingberg, 2001

Blir man rädd av bedövning?

- Nej, inte om den läggs på ett bra sätt
- Många exempel på latent inhibition
- Lägre rädslenivå hos barn som fått lagat, ingen skillnad om fått bedövning (Klingberg et al., 1994)
- Vanligare att ha lagat utan bedövning hos barn med BMP (Klingberg et al., 1994)

Enligt tandvårdslagen skall på bästa möjliga sätt "alla barn och ungdomar, oavsett medicinska, sociala eller psykologiska skäl, få möjlighet till en god tandhälsa och ett bra omhändertagande i tandvården".

Tandvårdslagen

Enligt tandvårdslagen skall på bästa möjliga sätt "alla barn och ungdomar, oavsett medicinska, sociala eller psykologiska skäl, få möjlighet till en god tandhälsa och ett bra omhändertagande i tandvården".

Tandvårdslagen

Viktiga barnaspekter

- FN:s Barnkonvention
- Barnkompetensbegreppet
- Socialtjänstlagen
- Prioriteringsutredningen
- Tandvårdslagen
- Patientjournalagen

Barnaspekter

FN:s barnkonvention – 4 huvudprinciper

- alla barn har lika rättigheter, förbud mot diskriminering (art 2)
- principen om barnets bästa (art 3)
- rätt till liv och utveckling (fysisk hälsa, andlig, moralisk, psykisk och sociala utvecklingen) (art 6)
- rätt att uttryck sin åsikt och att få den respekterad (hänsyn ålder, mognad) (art 12)

Barnkonventionen

Barnets bästa

Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

Barnkonventionen

Barnets bästa

... tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.

Barnkonventionen

Barnets bästa

... säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal och lämplighet samt behörig tillsyn.

Barnkonventionen

Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd

Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Barnkonventionen

Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd

För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Barnkonventionen

Nordisk standard för barn och ungdomar inom hälso- och sjukvård

Läkarens uppgift är att förbättra barnets hälsa

1. Vårdformen
2. Patientens behov och trygghet
3. Föräldrabarnrelationer
4. Information
5. Medicinutvärdering
6. Utvärdering
7. Samarbete
8. Kvalitetssäkring
9. Kompetens
10. Utvärdering

www.nobab.se

Bemötande av barnet

vem vänder du dig till?
fråga om lov?
förklara?
rimligt med tid?

Informerat samtycke

Kvalitetssäkring barn- och ungdomstandvården

- Barnkompetens – alla i teamet
- Barnkonsekvensanalys
- Viktiga patienter att investera i
 - Folkhälsoaspekt
 - Individiaspekt
- Pedodontistens roll!

Kvalitetssäkring

Barnkonsekvensanalys

- Barnperspektiv ≠ barns perspektiv
- Implementering Barnkonventionen
- Alla beslut som rör barn
- Fråga barn, med i beslutsprocessen
- Hur påverkas barn av beslutet
 - Hälsa, utveckling, miljö
 - Ålder, grupper – socialt, funktionshinder...

Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkring barn- och ungdomstandvården

- Patientansvarig tandläkare
 - Diagnostik
 - Riskbedömning
 - Medicinskt, socialt, odontologiskt (karies, munhygien, gingiva, slemhinnor, bettutveckling)
 - Terapiplan
 - Aktuell behandlingsbehov
 - Förebyggande behandling
 - Revisionsintervall – vem, när, vad

Kvalitetssäkring

